

Õiguskantsler

Teie 20.12.2023 nr

Meie 02.02.2024 nr 7-4/240007/2400657

Soodustingimustel vanaduspension

Lugupeetud avaldaja

Pöördusite õiguskantsleri poole, kuna taotlesite tervist eriti kahjustava ja eriti raskete töötingimustega töö eest soodustingimustel vanaduspensioni seaduses ettenähtust kaks aastat hiljem, kuid Teile pensioni määrates seda arvesse ei võetud ja Teie pensioni ei suurendatud. Küsisite, kas see on seadustega ja põhiseadusega kooskõlas.

[Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) § 28 lõige 2 sätestab õiguse riigi abile vanaduse korral (vt Riigikohtu otsuse nr [5-20-3](#) punkti 7.1) ning näeb ette, et pensioni liigid, suurus ning saamise tingimused ja kord sätestatakse seadusega. See tähendab, et Riigikogul on õigus otsustada, millised abi andmise tingimused kehtestada. Seega on poliitikamuudatuste tegemine Riigikogu pädevuses. Õiguskantsler saab kontrollida, kas Riigikogu vastu võetud seadused on põhiseadusega kooskõlas. Leian, et praegusel juhul ei ole soodustingimustel vanaduspensioni saamist reguleerivad õigusaktid põhiseadusega ilmselgelt vastuolus.

1. Eesti riik maksab inimestele mitut liiki pensioni. [Riikliku pensionikindlustuse seaduse](#) (RPKS) alusel makstakse vanaduspensioni (RKPS § 7), paindlikku vanaduspensioni (RPKS § 9¹), soodustingimustel vanaduspensioni (RPKS § 10), toitjakaotuspensioni (RPKS § 20) ja rahvapensioni (RPKS § 22 lõike 1 punkt 1). Peale nende on veel mitu vanaduspensioni liiki, mis on kehtestatud teiste seadustega. Kõigi pensionide saamise tingimused erinevad üksteisest mingil määral.
2. Paindlik vanaduspension, millele Te oma kirjas viitasite, on pension, mida on õigus taotleda kuni viis aastat enne vanaduspensioniiiga ja ka pärast seda, kui inimene on jõudnud vanaduspensioniiikka (RPKS § 9¹ lõige 1). Vanaduspensioniiiga on kehtestatud seadusega ja sõltub inimese sünniaastast (RPKS § 7 lõige 2¹; vt ka Sotsiaalkindlustusameti [veebilehte](#)). Niisiis ei alga vanaduspensioniiiga sellest ajast, kui inimesel tekib õigus vanaduspensioni saada.
3. Paindliku vanaduspensioni valinud inimese pensioni suurendatakse teatud kordajaga (koefitsiendiga), kui inimene taotleb pensioni pärast vanaduspensioniiikka jõudmist (RPKS § 11¹ lõige 5). Seda kordajat ei rakendata, kui inimene valib teist liiki pensioni, millele tal on õigus.
4. Teie olete valinud soodustingimustel vanaduspensioni, mida riik maksab soodustingimustel [soodustingimustel vanaduspensionide seaduse](#) alusel. See seadus ütleb, et inimesel, kes on töötanud tervist eriti kahjustavatel ja eriti raskete töötingimustega tööd vähemalt 10 aastat ja kellel on pensionistaaži kokku vähemalt 20 aastat, on õigus pensionile

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

10 aastat enne vanaduspensioniiikka jõudmist (SVPS § 1 punkt 1). SVPS-i alusel suurendatakse soodustingimustel vanaduspensioni SVPS §-s 3 ette nähtud protsendi võrra.

5. Selle inimese pensionile, kellel on õigus saada SVPS-i alusel makstavat sooduspensioni ja kes lükkas pensioni taotlemise edasi, RPKS § 9¹ lõike 1 alusel paindliku vanaduspensioni suurendavat kordajat ei rakendata.

6. Riigikogu on leidnud, et kuna töötingimused on aja jooksul paremaks muutunud, siis on soodustingimusel vanaduspensionide põhimõtted aegunud ja nende pensionide maksmine ei ole tänapäeval enam õigustatud (vt seaduseelnõu 710 SE [seletuskirja](#) lk 1, 3, 7–9). Seetõttu lõpetatakse soodusstaaži arvestus alates 1. jaanuarist 2031. Kui inimene töötab all- või pealmaa mäetööl põlevkivi kaevandamise, töötlemise või rikastamise ala kutsealal, siis lõpetatakse soodusstaaži arvestus 1. jaanuarist 2050. Inimestel, kellel on selleks ajaks soodustingimustel vanaduspensioni saamise tingimused täidetud, on endiselt õigus seda pensioni saada. Teistel seda tööd teinud inimestel on õigus saada pensioni RPKS-iga kehtestatud tingimustel.

Loodan, et neist selgitustest on abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise